

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY

Poslanecká sněmovna

2020

8. volební období

Pozměňovací návrh

poslance Ivana Adamce k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

(sněmovní tisk 799/0)

1. V části první, čl. I se za bod 8 vkládá nový novelizační bod 9, který zní:

“9. V § 3 odst. 5 se věta třetí zrušuje.“

Následující novelizační body se přečísľují.

ODŮVODNĚNÍ :

Pozměňovací návrh reflektuje dlouhodobě neutěšený stav na trhu s propan-butanovými láhvemi (dále jen "PB láhve") v České republice a zejména nedávné **rozhodnutí Rady Energetického regulačního (ERÚ) č.j. 00804-35/2020-ERU ze dne 24.11.2020**. Jedná se o velmi nepřehlednou legislativní oblast, která ve svém důsledku nejenomže poškozuje spotřebitele, ale eliminuje rovněž činnost řady živnostníků a menších společností zabývajících se obchodem s propan-butanem.

Od **1.1.1980** do **31.12.1994** se předmětná problematika řídila **vyhláškou federálního ministerstva paliv a energetiky č. 140/1979 Sb., o dodávce topných plynů obyvatelstvu**, která explicitně upravovala otázku vlastnictví tlakových nádob. K odběru zkapalněných topných plynů v tlakových nádobách o hmotnosti náplně větší než 5 kg bylo potřeba řádně vyplněné přihlášky. Dodavatel byl povinen odběrateli poskytnout informace o odběru plynu, možnostech jeho používání v domácnosti, o provedení montáže apod. Přihláška musela být podána před započítáním odběru a současně musela být opatřena potvrzením oprávněné organizace o provedení instalace. Ustanovení § 24 citované vyhlášky výslovně stanovilo, že **láhve o hmotnosti náplně 5 kg a větší dodavatel odběrateli zapůjčuje**. V takovém případě byl odběratel povinen složit dodavateli v hotovosti **jistotu za každou zapůjčenou láhev** ve stanovené výši. Za složení jistoty obdržel od dodavatele zálohový list a pokyny pro provoz tlakových stanic. Zkapalněný plyn pak bylo možné odebírat ve výdejnách nebo prostřednictvím rozvázkové služby. Odběratel neměl nárok na dodání nové a nepoužité láhve. K prvnímu odběru láhvi opravňovala odběratele potvrzená přihláška a zálohový list. Další láhve bylo možné odebírat jen při současném vrácení téhož počtu prázdných láhví. K plnění láhví byl oprávněn toliko dodavatel, který prováděl také veškeré opravy láhví a pečoval o jejich přezkoušení. Odběratel nesměl láhve jakkoliv upravovat. Při přesídlení odběratele v obvodu téhož dodavatele byl odběratel povinen předložit své vyhotovení potvrzení přihlášky a zálohový list k vyznačení změny. Složená jistota se převedla. Přejímal-li nový odběratel zařízení tlakové stanice od jiného odběratele, předložil dodavateli novou přihlášku, jakož i přihlášku dosavadního odběratele. Při ukončení odběru byl odběratel povinen do 8 dnů předložit své vyhotovení přihlášky k záznamu o ukončení, dále zálohový list a současně musel vrátit zapůjčené láhve. Složenou jistotu dodavatel vracel odběrateli do jednoho měsíce. V případě ztráty či zničení láhve dodavatel vyúčtoval odběrateli její cenu a současně zúčtoval složenou jistotu.

Citovaná vyhláška pozbyla účinnosti v důsledku přijetí **zákona č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci**, ve znění pozdějších předpisů, který však otázku tlakových láhví používaných k plnění zkapalněných topných plynů, zejména propan-butanu, žádným způsobem neupravoval. **Od 1.1.1995** se tak uplatňují pouze **obecné předpisy**, které stanoví **požadavky na bezpečnost a technické podmínky pro obchodování s propan-butanem**, resp. určité technické parametry, jež musí tlaková nádoba splňovat, a každý prodejce plynu má povinnost zjistit, zda je lahev způsobilá k naplnění, a to před provedením služby. Není-li tomu tak, je povinen zajistit její opravu či renovaci. Každý subjekt, který naplnil PB láhev plynem, ji označí nálepkou, že byla plněna tím konkrétním subjektem, což odpovídá zákonné povinnosti prodejce označovat své zboží. Každému zákazníkovi je pak vydána účtenka s datem prodeje a razítkem. **Barevnost PB láhví není** oproti dřívějšímu, kdy se používala tmavě modrá barva, nijak **regulována**.

Do roku 1994 byl vlastníkem kompletního obalového fondu tlakových láhví na území České republiky pouze jeden subjekt, a to **Český plynárenský podnik s.p. (ČPP)**. K 1.1.1994 se však z organizační struktury státního podniku vyčlenily jednotlivé odštěpné závody – plnírna

České Budějovice, Karlovy Vary, Dýšina, Satalice, Opatovice, Horní Suchá a Hustopeče, které byly následně **privatizovány**. Postupem času pak došlo ke slučování, případně prodeji podniků, které privatizovaly ČPP. Kromě nich začaly na liberalizovaném českém trhu působit **desítky dalších společností a živnostníků**, někteří s vlastním obalovým kontem, někteří bez něj, a to v rámci výkonu **řemeslné živnosti „Montáž, opravy, revize a zkoušky plynových zařízení a plnění nádob plyny“**, která je od počátku 90. let minulého století závazně upravena v zákoně č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Uvedený výkon **činnosti "plnění" PB láhví** tak nikdy **nebyl** a nadále ani nijak **není podmíněn vlastnictvím obalového konta**. Jedná se toliko o **službu** poskytovanou plněními spotřebitelské veřejnosti. **Požadavek na vlastnictví PB láhví u plnění nevyplývá ani z práva EU** (srov. zejména čl. VIII odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/35/EU ze dne 16. června 2010 o přepravitelných tlakových zařízeních a o zrušení směrnic Rady 76/767/EHS, 84/525/EHS, 84/526/EHS, 84/527/EHS a 1999/36/ES). Opačný přístup by vedl nejenom k nepřijatelnému omezení hospodářské soutěže na úseku plnění PB láhví, resp. naprosté eliminaci činnosti těch plnění, které nedisponují vlastním obalovým kontem, ale také k nepřijatelnému omezení vlastnických práv a dispoziční autonomie zákazníků, resp. omezení jejich svobodné volby.

Ani stále platný **zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "**EnergZ**"), který nahradil zmiňovaný zákon č. 222/1994 Sb., otázku **vlastnictví PB láhví** žádným způsobem **neupravuje**. V praxi je proto třeba při určování vlastnického práva k obalovým materiálům vycházet z **obecných ustanovení občanského zákoníku** – do 31.12.2013 se jednalo o **zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník**, v tehdy platném znění, od 1.1.2014 se jedná o **zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník**, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "**OZ**"). Každá transakce se tak posuzuje podle splnění **pojmových znaků příslušného smluvního typu**, v případě **koupe** dle ustanovení § 2079 a násl. OZ, v případě **zápůjčky** dle ustanovení § 2390 a násl. OZ, v případě **nájmu** dle ustanovení § 2201 a násl. OZ, v případě **směny** dle ustanovení § 2184 a násl. OZ a v případě **vypůjčky** dle ustanovení § 2193 a násl. OZ.

Návazně na shora uvedené lze konstatovat, že se na českém trhu v souladu se zásadou dispoziční autonomie a principy svobodného tržního podnikání vyskytuje prakticky od počátku 90. let minulého století **celá řada obchodních modelů poskytování** (tj. prodejů, směn, zápůjček, vypůjček, nájmu apod.) **PB láhví**. V nejednom případě však **není příslušný smluvní typ pro zákazníka z důvodů** (resp. pochybení) **na straně prodejce propan-butanu jednoznačně identifikovatelný** anebo se v souvislosti s prezentací dané služby či výrobku prodejcem vyskytují **protichůdné** nebo zcela **zmatečné informace**. Příkladem lze uvést **nabídku prodeje PB láhví**, které by měly patřit některým společnostem sdruženým v České asociaci LPG, z.s. (CALPG), jež dle svých slov uplatňují u svého obalového konta vypůjčku (mají tedy zůstat vlastníky uvedených láhví), ze strany státu, tj. **České republiky**, a to **prostřednictvím aukcí realizovaných Úřadem pro zastupování státu ve věci majetkových**.

Předestřené obchodní aktivity je nutné kvalifikovat podle konkrétních skutkových okolností v kontextu **§ 555 OZ**, který upravuje důsledky **zastřehného právního jednání**, jak ostatně v minulosti konstatovala již judikatura, jež posuzovala charakter zálohových listů vydávaných zákazníkům k PB láhvím. **Obvodní soud pro Prahu 10 ve svém rozsudku ze dne 28.1.1999, č.j. 21C 431/98-14, odmítl** z důvodu **nesplnění pojmového znaku dočasnosti užívání** institut **vypůjčky tlakové láhve** a přiklonil se ke konceptu **koupe**, resp. **kombinace kupní a směnné smlouvy**. „*Na zálohový list nelze nahlížet jinak než jako na smlouvu kupní, kdy vydáním tohoto kusu láhve vznikla navrhovateli povinnost zaplatit dohodnutou kupní cenu*

(...). Toto je v souladu s § 588 a násl. novely Občanského zákoníku, podle kterého z kupní smlouvy vznikne prodávajícímu povinnost předmět koupě kupujícímu odevzdat a kupujícímu předmět koupě převzít a zaplatit za něj prodávajícímu dohodnutou cenu. Tento právní úkon v žádném případě nelze posoudit jako smlouvu o výpůjčce, neboť podle § 659 OZ smlouvou o výpůjčce vznikne vypůjčitelovi právo věc po dohodnutou dobu bezplatně užívat. Půjčitel je povinen předat vypůjčitelovi věc ve stavu způsobilém k řádnému užívání. Vypůjčitel je oprávněn užívat věc řádně a v souladu s účelem, který byl ve smlouvě dohodnut nebo kterému obvykle slouží. Zároveň je povinen chránit věc před poškozením, ztrátou nebo zničením. Není-li dohodnuto jinak, nesmí pak vypůjčitel přenechat věc k užívání jinému. Vypůjčitel je povinen věc vrátit, jakmile ji nepotřebuje, nejpozději však do konce stanovené doby zapůjčení. Z uvedeného je tedy zřejmé, že základní náležitost smlouvy o výpůjčce jsou bezplatnost, dále doba zápůjčky, jakož i povinnost vypůjčitele předmět zápůjčky vrátit. Přitom převzetí tlakové láhve navrhovatele u odpůrce nebylo podmíněno povinností navrhovatele tlakovou láhev vrátit, zároveň nebylo časově omezeno a nebylo bezplatné. (...) V daném případě je tedy zřejmé, že zákazník, přijde-li do některé z plnirna PP, ať už tato plnirna patří kterémukoliv subjektu, který se pohybuje na trhu a je prodejcem propan butanu v naší republice, je mu nejprve prodejcem nabídnuta ke koupi tlaková lahev za dohodnutou cenu, poté, co tlakovou láhev zákazník koupí, může do svého obalu, který se stává převzetím lahve a zaplacením kupní ceny jeho vlastnictvím, požadovat nákup zkapalněného topného plynu, v daném případě propan butanu. Poté, co propan butan vypotřebuje, může se zákazník obrátit s požadavkem na plnirnu, aby mu jeho láhev byla naplněna novým plynem, nebo dochází k situaci, kdy jím donesená lahev prázdná, je mu vyměněna za láhev identických vlastností, která je naplněna propan butanem. Na toto jednání je třeba nahlížet jako na hybrid směnné a kupní smlouvy, neboť dochází tímto právním úkonem jednak k nákupu zboží, tedy propan butanu za cenu, která je vyznačena na paragonu, tedy potvrzení o prodeji zboží spolu s datem, množstvím odebraného plynu a jeho cenou, v den prodeje, a dále dochází k směně lahve zákazníka za láhev, která je v té době ve vlastnictví subjektu provozujícího plnirnu. Podle § 611 OZ totiž při směně smluvní strany směňují věc za věc, a to tak, že každá ze stran je považována ohledně věci, kterou směnou dává, za stranu prodávající a ohledně věci, kterou směnou přijímá, za stranu kupující. Jedná se tedy o sinalagmatický závazkový právní vztah, jehož účelem je převod vlastnictví. Soud tedy návrhu navrhovatele vyhověl v souladu s ustanovením § 6 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších změn a doplňků, přičemž podle tohoto ustanovení se prodávající nesmí při prodeji výrobku a poskytování služeb chovat v rozporu s dobrými mravy, zejména nesmí žádným způsobem spotřebitele diskriminovat. Odmítnutím naplnění tlakové lahve, která byla ve vlastnictví navrhovatele, pak odpůrce porušil tuto zákonnou povinnost.“

Další problém z hlediska určitelnosti vlastnického práva představují tzv. **předprivatizační PB láhve**, k nimž **neexistuje seznam jejich výrobních čísel** a jichž je **na trhu v České republice většina**. V důsledku nedostatečné identifikace tohoto obalového konta, jež bylo v průběhu privatizace převedeno na nové vlastníky, je dnes prakticky nemožné určit vlastníka konkrétní PB lahve uvedené na trh před rokem 1995. Předmětný závěr stvrdil rovněž Úřad pro ochranu hospodářské soutěže ve svém **rozhodnutí č.j. ÚOHS-S0416/2016/DP-49949/2016/820/ŠHI ze dne 20.12.2016**: „V důsledku nedostatečné identifikace jednotlivých PB lahví, jež byly v průběhu privatizace převedeny na nové vlastníky, je ovšem dnes prakticky nemožné vlastníka konkrétní PB lahve uvedené na trh před rokem 1995 s jistotou určit. (...)“ Zmatečnost do problematiky předprivatizačního obalového konta vnašela dále **Informační a poradenská služba České obchodní inspekce**, která zákazníkům – držitelům uvedených plynových lahví radila, aby tyto láhve odevzdávali jako odpad do sběrného dvora, neboť zboží mělo být pořízeno za zcela odlišné právní úpravy a právo na vrácení zálohy má být bez jakýchkoliv pochybností promlčeno. V praxi se běžně objevují také případy, kdy se

zákazník dostaví se zálohovým listem pocházejícím z období před r. 1989, resp. l. 1994-1995 k vrácení své tlakové láhve, avšak i přes evidenční číslo se **nedaří dohledat společnost, která měla danou PB láhev nabýt v rámci privatizace** a je tedy povinna k vrácení zálohy.

Dalším relevantním aspektem je **zažitá praxe spotřebitelské veřejnosti** spočívající ve **směnách**, tj. **výměně prázdné PB láhve za plnou**, na kterou upozornil mimo jiné Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v již citovaném **rozhodnutí č.j. ÚOHS-S0416/2016/DP-49949/2016/820/ŠHI ze dne 20.12.2016**: „*Přesto, že v průběhu let docházelo ke změnám ve vlastnictví PB lahví, princip plnění a prodeje plynu v PB lahvích zůstal v převážné většině případů stejný jako před rokem 1995 a koneční spotřebitelé tak i v současnosti vyměňují prázdné PB lahve za plné a prodejci platí pouze cenu plynu.*“ Ten samý závěr je obsažen v nedávném **sdělení ÚOHS č.j. ÚOHS-28313/2020/820/MKa ze dne 10.9.2020**. Uvedenou praxi stvrzuje rovněž **ERÚ**, který v odpovědi na podání Českého svazu plněním PB lahví a čerpacích stanic LPG, z.s., dne **19.11.2012** uvedl: „*Jak sami uvádíte, obchod na daném trhu je realizován formou směny obalových materiálů, kdy láhve jsou označovány pouze barevným a odstranitelným označením, tudíž k plnění propan-butanových lahví probíhá ve všech plnárnách v České republice. (...) Úřad Vaši argumentaci plně chápe a je mu z vlastní praxe známa situace na daném trhu.*“

Při určování vlastnického práva k obalovému kontu nelze pominout ani fakt, že se při provádění oprav tlakových lahví zcela běžně stává, že **límeč** s výrobním číslem je z PB láhve odstraněn a **vyměněn za jiný**, resp. že **plnárna obdrží od servisní společnosti jiné tlakové láhve**, než které k opravě předala. Výjimkou není ani **přebarvování lahví** přijatých k revizi do barev toho kterého prodejce propan-butanu.

Ze situace na trhu s PB láhvemi v České republice je tak dlouhodobě zřejmá obtížná určitelnost vlastnického práva k podstatné části obalového kontu. V kontextu uvedeného je pak třeba vnímat nestandardní novelizaci EnergZ provedenou **zákonem č. 211/2011 Sb.**, která v ustanovení § 3 odst. 5, resp. § 3 odst. 6 stanovila zásadu, podle níž **plnění PB láhve bez souhlasu jejího vlastníka se zakazuje** [„*Fyzické a právnické osoby, jejichž předmětem podnikání je plnění propanu, butanu a jejich směsí do propan-butanových lahví, jsou povinny zajistit pravidelné provádění tlakových zkoušek, kontrolu a opravy jimi vlastněných lahví. Plnit propan, butan a jejich směsí do lahví s nevyhovující periodickou zkouškou, nebo do lahví neodpovídajících technickým požadavkům na lahve určené pro plnění propanu, butanu a jejich směsí podle zvláštních předpisů je zakázáno. Plnění propan-butanových lahví bez souhlasu jejich vlastníka se zakazuje.*“]. Předmětné ustanovení nejenomže **nemá žádný vliv na určování vlastnického práva** k PB láhvím, které se nadále řídí **kogentními ustanoveními OZ** coby stěžejního civilněprávního kodexu, ale navíc způsobuje **na trhu s PB láhvemi kardinální problémy**, jež **odnášejí** v první řadě **zákazníci**. Ti totiž ve většině případů nejsou schopni doložit své vlastnické právo k tlakové láhvi a mnohé plnárny se je kvůli riziku uložení až milionové sankce ze strany ERÚ obávají obsloužit. V této souvislosti je nezbytné uvést, že plnárny nejsou vázány pouze ustanoveními § 3 odst. 5, 6 EnergZ, nýbrž musejí při výkonu své živnosti současně reflektovat **zákaz diskriminace zákazníka** zakotvený v **§ 6 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů** („*Prodávající nesmí při prodeji výrobků nebo poskytování služeb spotřebitele diskriminovat.*“). Diskriminací spotřebitele je **"třeba rozumět obchodní praktiky, které při srovnatelných transakcích nedůvodně zvýhodňují některé spotřebitele před jinými - cílem jejího zákazu je pak uzavírání shodných smluv za stejných podmínek"** (rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 11.4.2016, č.j. 8 As 35/2005-51). **Plnárny** jsou tak denně nikoliv vlastní vinou stavěny do

situace, kdy musejí zvažovat, zdali budou **riskovat finanční postih** v režimu **§ 3 odst. 5, 6 EnergZ**, anebo v režimu **§ 6 cit. zákona č. 634/1992 Sb.**, uvážíme-li, že většina zákazníků navštěvuje plnirny bez jakýchkoliv písemných dokumentů (stvrzenek o prodeji, zálohových listů apod.). Novelizace EnergZ z roku 2011 tedy nevzala v potaz povinnosti a pravidla vyplývající z jiných právních odvětví a právních předpisů, zejména **zákona na ochranu spotřebitele** (zák. č. 634/1992 Sb.), **občanského zákoníku** (zákona č. 89/2012 Sb.), **živnostenského zákona** (zákona č. 455/1991 Sb.) a **zákona o ochraně hospodářské soutěže** (zákon č. 143/2001 Sb.).

Důsledkem přijetí zákona č. 211/2011 Sb. jsou tak **velké nesrovnalosti na trhu s PB láhvemi**, které v praxi vedou k **nemožnosti obsloužit zákazníka** a riziku **postihu plnirny dle § 6 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele**, ve znění pozdějších předpisů. Z uvedeného důvodu vzbuzuje předmětné ustanovení § 3 odst. 5, 6 EnergZ dlouhodobě závažné pochybnosti odborné veřejnosti o **souladu s ústavním pořádkem ČR**, a to zejména v kontextu ústavně garantované **ochrany spotřebitele** (ústavní princip rovnosti v jeho materiálním či faktickém pojetí, garantovaný čl. 1 Listiny základních práv a svobod – viz náleží Ústavního soudu ČR ze dne 11.11.2013, sp. zn. I. ÚS 3512/11) a **ochrany hospodářské soutěže**, resp. **svobody podnikání plnění** (čl. 26 Listiny základních práv a svobod).

Pochybnosti vyjádřila rovněž judikatura. **Krajský obchodní soud v Praze ve svém rozhodnutí ze dne 19.5.1999, č.j. 2 Cm 96/97-58** posuzoval otázku legality plnění PB láhví v tvrzeném vlastnictví jiného subjektu odlišného od plnirny a dospěl k následujícím závěrům: *„Tím, že žalovaný přijal k naplnění od zákazníků láhve označené logem žalobce, nikterak neporušil ani jeho vlastnická práva (jsou-li tu v každém konkrétním případě). Tlakové láhve jsou určeny k trvalému koloběhu mezi plnirnou a zákazníkem po celou dobu jejich životnosti. Žalovaný tyto 'cizí' láhve, ať již s označením žalobce nebo jiného podnikatele neshromažďuje, ale po naplnění opět vydá zákazníkům. Stejným způsobem pak nakládá i s lahvemi neoznačenými (ve vlastnictví zákazníků). (...) V tomto případě není zcela jisté, zda důvodem podání žaloby byla skutečně výhradně a jen ochrana ohrožených nebo porušených práv žalobce jako soutěžitele. Nelze totiž vyloučit tu možnost, že byl sledován i jiný cíl – omezení konkurence v oblasti obchodu s topnými plyny, eliminaci menších podnikatelských subjektů. (...) Požadavek žalobce pak směřuje nejen k podstatnému omezení podnikatelské činnosti žalovaného, ale také k omezení svobodné volby zákazníků, kteří by nemohli u žalovaného žádat naplnění láhví s označením žalobce, neboť by jim žalovaný tuto službu musel odmítnout, a byli by tak nuceni láhve vyměňovat buď přímo v plnirnách žalobce, nebo v plnirnách těch subjektů, kteří jsou se žalobcem neformálně dohodnuti. Důsledkem by pak mohlo být (...) omezení hospodářské soutěže v této oblasti, jehož přímým důsledkem je i poškození spotřebitele.“* V předmětném rozsudku je rovněž citováno **podpůrné stanovisko Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže**, podle kterého *„(...) pokud by bylo rozhodnuto ve prospěch žalobce, bylo by to signálem pro všechny firmy s 'obalovým kontem', aby z hospodářské soutěže podstatně vyloučily ty subjekty, které sami s lahvemi nedisponují. Dalším stejně nežádoucím důsledkem by bylo rozdělení trhu mezi společnostmi s vlastními obaly. Došlo by tak k výraznému omezení možnosti zákazníka vybírat si i mezi těmi zbývajícími soutěžiteli, a každý zákazník, který sám není vlastníkem lahve, by zůstal připoután k té společnosti, která mu 'pronajímá' láhev. Tento postup by podle názoru Úřadu vedl k podstatnému omezení hospodářské soutěže v dané oblasti, a jeho přímým důsledkem by bylo i poškození spotřebitele.“* Srov. dále závěry obsažené v **usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.10.2012 č.j. 3Cmo 262/2012-123:** *“(…) již vzhledem k ochraně hospodářské soutěže v dané oblasti trhu a upřednostnění zájmu*

spotřebitelské veřejnosti na zachování široké nabídky plnění plynu není na místě zásah předběžným opatřením do stávajícího stavu – bez toho, že by proběhlo dokazování ve věci a bylo také prokázáno tvrzení žalobce o vlastnictví lahví, o povaze smluv, uzavřených se spotřebiteli, o tom, zda součástí těchto smluv jsou závazky obou stran ohledně dalších náplní a místa naplnění – tj. zda je tento spotřebitel ve smlouvě informován o tom, že k plnění může využít výhradně plnirny žalobce (či jeho smluvních partnerů) a že žalobce jako vlastník lahve nesouhlasí s tím, aby spotřebitel si nechal naplnit lahve u někoho jiného. Za stavu, kdy není ani tvrzeno, že spotřebitel převzal konkrétní závazek ohledně budoucích plnění, nelze po něm požadovat, aby si ověřoval, zda vlastník lahve (pokud jím není on sám) souhlasí s plněním svých lahví u toho kterého dalšího dodavatele plynu (plnirny) či nikoli, a omezovat jej ve výběru dodavatele plynu tak, že podnikatel, jinak zboží i službu nabízející, jej odmítne, resp. bude požadovat po něm prokázání vlastnictví lahve, kterou žádá naplnit, popř. existenci souhlasu vlastníka lahve s jejím naplněním právě tímto podnikatelem. V této souvislosti je dále třeba zjistit pokrytí spotřebitelské poptávky po plynu plnirny žalobce, tj. zda spotřebitel, jenž má být takto zásadním způsobem omezen v přístupu ke zboží, má také možnost bez nepřiměřených obtíží využít nabídky žalobce."

To, že je výkon řemeslné živnosti „Montáž, opravy, revize a zkoušky plynových zařízení a plnění nádob plyny“ ze své podstaty přímo závislý na možnosti nakládat s PB láhvemi, stvrdil přímo Úřad pro ochranu hospodářské soutěže ve svém rozhodnutí č.j. ÚOHS-S0416/2016/DP-49949/2016/820/ŠHI ze dne 20.12.2016: „Podnikání v oblasti plnění a prodeje plynu v PB lahvích je ze své podstaty přímo závislé na možnosti nakládat s PB lahvemi.“ O závažnosti situace na úseku plnění tlakových nádob propan-butanem v České republice svědčí nejlépe **příkře klesající počet plniren** zejména z řad živnostníků a menších tuzemských společností, které vnímají nastavené **legislativní prostředí** jako **diskriminační** a kvůli obavám z případných problémů raději hromadně **ukončují svoji činnost**.

Pochybnosti o právní konformitě ustanovení § 3 odst. 5, 6 EnergZ vyjádřila v neposlední řadě **doktrína** [ZDVIHAL, Z.; SVĚRÁKOVÁ, J.; MED, J.; OSADSKÁ, J. a kol. *Energetický zákon*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. 1805 s.], která poznamenává, že „*skutkovou podstatou přestupku právnické nebo podnikající fyzické osoby má být ve smyslu komentovaného ustanovení porušení zákazu stanoveného v § 3 odst. 6. Podle § 3 odst. 6 platí, že fyzické a právnické osoby, jejichž předmětem podnikání je plnění propanu, butanu a jejich směsí do propan-butanových lahví, jsou povinny zajistit pravidelné provádění tlakových zkoušek, kontrolu a opravy jimi vlastněných lahví; plnění propan-butanových lahví bez souhlasu jejich vlastníka se zakazuje. Skutková podstata přestupku je navázána na zákaz, přičemž je patrné, že zákonodárce zákaz formuloval až v závěru § 3 odst. 6. V tomto smyslu jde tak zjevně o legislativní pochybení, neboť lze předpokládat, že trestáno mělo být hlavně nezajištění pravidelného provádění tlakových zkoušek, kontroly a opravy lahví.*“ Jak již konstatovala judikatura, tím, že plnirna přijme od zákazníka k naplnění PB láhev případně vypůjčenou od prodejce propan-butanu, nedochází tím k porušení vlastnického práva uvedeného prodejce k této lahvi.

Neobstojí ani často používaný argument některých prodejců propan-butanu o tom, že novelizace EnergZ z roku 2011 a stávající znění § 3 odst. 5, 6 EnergZ mají **garantovat vyšší bezpečnost při používání PB lahví**. Požadavky na bezpečnost a technické podmínky pro obchodování s propan-butanem, resp. určité technické parametry, které musí tlaková nádoba splňovat, jsou vymezeny již desítky let (tj. i před rokem 1989, resp. obdobím let 1994-1995) celou řadou právních předpisů a technických norem. Každý prodejce plynu má povinnost zjistit, zda je lahev způsobilá k naplnění, a to před provedením služby. Není-li tomu tak, je povinen zajistit její opravu či renovaci. **Odjakživa tedy platí, že pokud PB láhev není způsobilá**

k naplnění, plnírna nesmí plnění provést. Podle § 7 odst. 1 nařízení vlády č. 208/2011 Sb., o technických požadavcích na přepravitelná tlaková zařízení, podává **žádost o provedení příslušné inspekce přepravitelného tlakového zařízení** (tj. i PB láhve) **vlastník nebo osoba, která toto zařízení používá.** V českém právním řádu je tak jasně vymezena **odpovědnost za revizi PB láhve, která není vázána na vlastnictví daného obalu.** Podmínění možnosti naplnění PB láhve **souhlasem vlastníka** (jenž navíc často není identifikovatelný) pak **nemá na bezpečnostní standardy týkající se plnění a užívání PB láhví žádný vliv.** Plnírny jsou povinnostmi vázány za každé situace bez ohledu na osobu vlastníka PB láhve. Stávající znění § 3 odst. 5, 6 EnerZ naopak vzbuzuje zejména u laické veřejnosti klamavý dojem, že povinnost zajišťovat pravidelné provádění tlakových zkoušek, kontrolu a opravy PB láhví mají pouze vlastníci těchto láhví z řad podnikatelských subjektů - plnění.

Návazně na uvedené je třeba zdůraznit, že **aktuální stav naopak bezpečnost** při manipulaci s tlakovými láhvemi zásadním způsobem **narušuje**, neboť mnozí prodejci propan-butanu v rozporu se svými formálními deklaracemi o výpůjčkách PB láhví **neuplatňují** u svého obalového konta **uzavřený systém pro zajištění opakovaného používání obalů** definovaný v bodu B. 2 přílohy č. 2 k zákonu č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech), ve znění pozdějších předpisů (dále jen "ZoO"), jehož **nutnou podmínkou** je právě **vlastnictví obalového konta** (tj. vlastnictví PB láhví nesmí při prodeji propan-butanu přecházet například v důsledku realizovaných směn anebo zastřených prodejů na zákazníky). Tito prodejci propan-butanu tím pádem ani **nesplňují podmínku** pro to, aby u svého obalového konta mohli provádět **revize v patnáctiletých** a nikoliv desetiletých **lhůtách** od poslední tlakové zkoušky tak, jak jim to závazně ukládají platné právní předpisy. K tomu je nutné současně uvést, že **mnozí prodejci propan-butanu** si již řadu let prostřednictvím předžalobních výzev a **pohrůzkami soudních sporů uzurpují vlastnické právo k PB láhvím**, které sice nesou jejich firemní markanty, ale prokazatelně patří **zákazníkům.**

Obtíže při určování vlastnického práva PB láhví v praxi a **nedokonalosti stávající právní úpravy**, tj. zejména § 3 odst. 5, 6 EnerZ, komplexně popsala ve svém nedávném **rozhodnutí č.j. 00804-35/2020-ERU ze dne 24.11.2020 Rada ERÚ:** „*Předně je třeba podotknout, že § 3 odst. 5, resp. § 3 odst. 6 je v energetickém zákoně zakotven nesystematicky, zcela mimo věcný rámec jeho právní úpravy, neboť obchod s propan-butanovými lahvemi nelze podřadit pod trh s plynem, který je uvedeným zákonem regulován. (...) je třeba konstatovat, že právní úprava plnění propan-butanových lahví v energetickém zákoně je rozsahem natolik úzká, že z ní závěry, které zastává poškozená, nelze dovodit. (...) Nutno zohlednit, že trh s propan-butanovými lahvemi je v České republice velmi nepřehledný, což bohužel koresponduje právě i s absencí ucelené zákonné úpravy této oblasti. Už samotné porovnání znění § 3 odst. 5 energetického zákona se zněním jeho § 3 odst. 6, jež se v podstatné části překrývají, je minimálně zavádějící, nadto dotčená právní úprava vůbec nezohledňuje povinnosti vyplývající obchodníkům s propan-butanovými lahvemi z oblasti ochrany spotřebitele a ochrany hospodářské soutěže. V posuzovaném případě je v prvé řadě třeba podrobněji popsat faktickou situaci na trhu s propan-butanovými lahvemi, přičemž je třeba zdůraznit, že propan-butanové lahve (bez ohledu na jejich vizuální označení logem jakéhokoliv subjektu) jsou dle názoru Rady určeny k trvalému koloběhu mezi výrobcem, plnírnou a zákazníkem, a to teoreticky po celou dobu jejich životnosti. Princip plnění a prodeje propan-butanových lahví přitom zůstává již desítky let v zásadě stejný, ať už se jedná o lahve předprivatizační, či lahve 'nové'. Ačkoliv zjevně existuje paralelně několik teoretických názorů na to, jakým způsobem, resp. prostřednictvím jakého smluvního typu, se propan-butanové lahve dostávají do dispozice konečných zákazníků, případně plnění, lze uzavřít, že v praxi se ustálil především systém prezentovaný v napadeném usnesení, kdy je možné v zásadě každou prázdnou propan-butanovou lahev vrátit u kteréhokoliv obchodníka a částku za ni*

zaplacenou získat zpět nebo lahev u kteréhokoliv obchodníka vyměnit za plnou. Prvostupňový orgán v napadeném usnesení předestřel, že pokud zákazník koupí propan-butanovou lahev, zcela legitimně se domnívá, že koupil nejen její náplň, ale i lahev samotnou. Rada se s takovým hodnocením ztotožňuje, když má současně za to, že opačný názor nevyplývá z obsahu žádného právního předpisu občanského práva, ani z obsahu smluvního ujednání v rámci koupě těchto lahví. **Při úvaze o vlastnickém právu jednotlivých subjektů působících na trhu s propan-butanovými lahvemi, jakož i při hodnocení charakteru právních vztahů, které v této souvislosti vznikají, je totiž třeba vycházet z obecných ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen 'občanský zákoník').** V rámci posuzování konkrétního typu smluvních vztahů, k nimž při plnění propan-butanových lahví dochází, tak lze uvažovat toliko o kombinaci směnné a kupní smlouvy, neboť ostatní typy smluvních vztahů jsou v uvedené věci pojmově vyloučeny (jak zápůjčka, tak výpůjčka, které byly v průběhu řízení zmiňovány, totiž zcela vylučují možnost vyměnit prázdnou lahev za plnou u kteréhokoliv obchodníka působícího na trhu s propan-butanovými lahvemi a nepřiměřeně tak oslabují práva konečného zákazníka ve prospěch konkrétního obchodního subjektu). Obviněná navíc doložila, že disponuje čestným prohlášením zákazníků, kteří prázdné propan-butanové lahve do její provozovny za účelem výměny za plné přinesli, o tom, že jsou jejich vlastníky. Rovněž z této skutečnosti lze usuzovat na závěr, že koupí-li zákazník propan-butanovou lahev, zcela legitimně se považuje za jejího vlastníka, protože je jako vlastník této láhve oprávněn s ní dále nakládat, zejména zvolit, u kterého obchodníka svoji prázdnou lahev za plnou vymění, v důsledku čehož pozbyde své vlastnické právo k lahvi původní a nabyde vlastnické právo k lahvi nové. O opaku by svědčilo, kdyby bylo možno dovozovat právní následky pro osobu, která má láhev ve své dispozici, pokud by tuto láhev nepředala k naplnění či ji nevrátila subjektu, od kterého ji do dispozice předala, ale např. by si ji prázdnou ponechala či ji převedla do dispozice jiného zákazníka. Žádné takové následky z právních předpisů dovodit nelze, především tedy nelze dovozovat, že by takový subjekt byl ve vztahu k lahvi ve své dispozici v postavení nevlastníka. K tomu je možno dodat, že i pokud by bylo možno u konkrétní láhve spolehlivě její vlastnictví určit, což možné není, byla by osoba, která ji má v dispozici, minimálně poctivým držitelem ve smyslu § 992 odst. 1 občanského zákoníku (...). Poškozená nadto své vlastnictví dovozuje především z vizuálního označení lahví, které však nemůže být pro určení vlastnického práva spolehlivým podkladem. Opatří-li si totiž zákazník koupí jakékoliv zboží s logem jakékoliv společnosti, propan-butanové lahve nevyjímaje, neznamená to, že se nestává vlastníkem tohoto zboží toliko z toho důvodu, že je zboží opatřeno právě logem dotčené obchodní společnosti. A contrario zjevně neplatí, že nějaká věc je ve vlastnictví určité osoby jen proto, že ji tato osoba označila značkou. Taková argumentace poškozené se jeví jako absurdní. Byť poškozená v rozkladu doplňuje svoji argumentaci i tím, že k naplněným lahvím vystavuje zákazníkům tzv. zálohové listy, ze kterých se dle učiněných zjištění Rady podává, že zálohová láhev zůstává ve vlastnictví poškozené a plnění lahví může být provedeno jen v plnírňách poškozené, případně může být provedena výměna lahve v automatizovaných provozovnách poškozené a jejich obchodních partnerů, je k tomu třeba uvést, že zálohový list vystavený obchodním partnerem poškozené (...), jenž poškozená do správního spisu doložila, je datován dnem 30. ledna 2020, protože logicky nemůže dosvědčovat skutečnosti týkající se porušení povinností obviněné, ke kterému mělo dojít v období od 26. října 2018 do 3. září 2019, resp. ve vztahu k předmětným třem propan-butanovým lahvím, jejichž vlastnictví je v projednávaném případě rozporováno. Nadto je pochybné, zda vůbec poškozená může s ohledem na princip fungování trhu s propan-butanovými lahvemi, jak byl naznačen výše, jakož i s ohledem na zásady ochrany hospodářské soutěže a ochrany spotřebitele, zákazníka uvedeným způsobem ve výběru jeho obchodního partnera do budoucna omezovat. Kromě toho bylo v průběhu správního řízení ověřeno, že jednotliví prodejci propan-butanových lahví v obchodních místech poškozené či jejich obchodních partnerů ani zákazníka neupozorňují na

*to, na jakých prodejních místech lze prázdnou lahev za plnou vyměnit (...). Pochybnosti pak vyvolává rovněž to, že poškozená na jedné straně zákazníky ve výběru obchodního partnera informacemi uvedenými v zálohovém listu omezuje, na druhé straně však rovněž **v jejích prodejních místech byly spatřeny propan-butanové lahve různých barev s markanty různých obchodních společností, které zde byly patrně k výměně přijaty a posléze též poškozenou naplněny. (...) Projednávaný případ je prvním případem svého druhu projednávaným Radou Energetického regulačního úřadu, protože nelze žádnou správní praxi v této věci na poli správního orgánu dovozovat.***

V Praze dne 5. února 2021

Mgr. Ivan Adamec